

กิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์: การศึกษาพัฒนาการกฎหมาย การสื่อสารไทย คริสต์ศตวรรษที่ 20

BROADCASTING SERVICES:
A STUDY OF THE DEVELOPMENT OF
THAI COMMUNICATIONS LAWS
IN THE 20TH CENTURY

ชัยวัฒน์ ปะสุนาะ
Chaiwat Pasuna

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330
Department of History, Faculty of Arts,
Chulalongkorn University, Bangkok 10330 Thailand

Corresponding E-mail : chaiwatpasuna@gmail.com

Received Date July 17, 2021
Revised Date October 12, 2021
Accepted Date October 12, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาพัฒนาการกฎหมายการสื่อสารของประเทศไทย ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 วัดดูประสงค์ของบทความ เพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ของสังคมไทย และเพื่อศึกษาพลวัตของกฎหมายด้านการสื่อสาร โดยวิเคราะห์และพิจารณาผ่านโลกทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งใช้แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับพลวัตและความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยใช้วิธีวิทยาทางด้านประวัติศาสตร์ จากการรวบรวมเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารงานวิจัยชั้นทุติยภูมิ ผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการกฎหมายการสื่อสารในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคม 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงจัดการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล ช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครองกับสงครามโลกครั้งที่ 2 และช่วงสงครามเย็น และพลวัตกฎหมายอันเกิดขึ้นจากเงื่อนไขความพร้อมของสังคมในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งพัฒนาสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้ใช้งานที่หลากหลายมากขึ้น ส่งผลต่อการกำหนดกฎหมายของรัฐบาลมาบังคับใช้ให้ครอบคลุม ทั้งการออกใบอนุญาต และการกำหนดบทลงโทษ บทความนี้จึงนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมาย และพัฒนาการเทคโนโลยีด้านการสื่อสารทางไกล ซึ่งเกิดขึ้นในไทยตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 20

คำสำคัญ: วิฤกระจายเสียงและโทรทัศน์ การสื่อสารมวลชน โทรคมนาคม พระราชบัญญัติ

Abstract

This article studies the development of Thai communications laws in the 20th century. The objectives of this study were: The changing of broadcasting services in Thai society, and the dynamics of communication laws that study through a historical perspective. The concept of the article is social dynamics and social changing. The article carried out a series of primary and secondary sources along with historical research. The results of the study show that the development of communications law in the 20th century, which has changed according to the context of Thai society in 3 periods: During the Thesaphiban countries administrative management, During the regime change and World War II, and During the Cold War. In addition, the law is dynamic, which arises from the conditions of the availability of social communications technology. Laws have evolved according to more diverse roles. It affects the formulation of government laws to cover such as licensing and penalties. This study brings to the understanding of the changing of law and the development of telecommunication technology which occurred in Thailand throughout the 20th century.

Keywords: Broadcasting Services, Mass Communication, Telecommunications, Act

1. บทนำ

การสื่อสารถือเป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนาควบคู่กับสังคมมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ถือว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีสังคมและปฏิสัมพันธ์กันอยู่เสมอ การสื่อสารจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางวัฒนธรรมและความเจริญของมวลมนุษยชาติ อีกทั้งยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนมากกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ (Salkever, 1981, p. 483) กระทั่งสามารถปรับสภาพสังคมให้เป็นหน่วยทางการเมือง นอกจากนี้การสื่อสารและการติดต่อทางไกลยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ความพยายามในการสื่อสารโดยใช้การพืงพารธรรมชาติ เช่น การส่งสัญญาณควัน การจุดคบไฟส่งสัญญาณ ฯลฯ การใช้ศักยภาพของมนุษย์ เช่น การส่งสัญญาณเสียง การเคาะวัตถุส่งสัญญาณ ฯลฯ รวมไปถึงการฝึกสัตว์พาหนะเพื่อใช้ในการส่งสารทางไกล เช่น พินาสสื่อสาร ม้าเร็วส่งสาร ฯลฯ (พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482, 2482, น. 1493) โดยเฉพาะความสำเร็จในการส่งคลื่นสัญญาณคลื่นวิทยุโดยกุกเกลโม มาร์โกนี (Guglielmo Marconi) วิศวกรไฟฟ้าชาวอิตาลี ได้เปลี่ยนแปลงโลกของการสื่อสารในระยะทางที่ไกลไปทั่วภูมิภาคของโลกตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 (Toscano, 2006, p. 33) อนึ่ง สังเกตได้ว่าความพยายามในการติดต่อและสื่อสารระหว่างระยะทางไกล สอดคล้องไปกับพัฒนาการและความซับซ้อนของสังคม ซึ่งสะท้อนถึงพัฒนาการด้านภูมิปัญญาของมนุษย์อีกด้วย

เทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลเริ่มเข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ ในสมัยรัตนโกสินทร์ ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ช่วงปฏิรูปประเทศอันเกิดจากบริบทของภูมิภาคที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรัฐ จากอิทธิพลของการล่าอาณานิคมส่งผลให้รูปแบบรัฐจารีตดั้งเดิมเปลี่ยนไปสู่รัฐสมัยใหม่ (ศักดิ์ภูเขาวนลักษณ์สกุล และสุภัทรา อำวนยสวัสดิ์, 2560, น. 76) ฉะนั้น พัฒนาการสื่อสารโดยสัญญาณคลื่นในประเทศไทย จึงได้รับอิทธิพลจากกระแสการสื่อสารจากตะวันตกและรับจากอาณานิคมของอังกฤษ โดยเฉพาะการส่งคลื่นวิทยุโทรเลขเมื่อ ค.ศ. 1875 (พ.ศ. 2418) จากกรุงเทพฯ ไปยังเมืองปากน้ำ ซึ่งนับเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ากับระบบการจัดการรายงานเรือกลไฟที่จะเข้ามายังกรุงเทพฯ ซึ่งถือเป็นเทคโนโลยีในการสื่อสารที่ล้ำสมัยอย่างมากในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ซึ่งต่อมาได้รับการพัฒนาปรับใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลเหล่านี้ ให้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการปกครองประเทศ รวมถึงขยายคุณภาพการไปสู่สาธารณชนในฐานะระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ทางรัฐบาลสร้างให้แก่ประชาชน

การสื่อสารทางไกลได้รับความนิยมและแพร่หลายอย่างมากในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) เป็นต้นมา เนื่องจากเป็นช่วงสานต่อการพัฒนาบ้านเมืองจากรัชกาลก่อน (รัชกาลที่ 5) (อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์, 2538, น. 156) การติดต่อสื่อสารในระยะไกลสามารถทำได้อย่างแพร่หลายมากขึ้น ทั้งจากการส่งสัญญาณวิทยุโทรเลข สัญญาณโทรศัพท์ตามลำดับ ซึ่งการวางรากฐานด้านการสื่อสารในระยะทางไกลเป็นรากฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดการส่งสัญญาณเสียงและภาพในยุคหลังด้วย รัฐบาลในฐานะผู้บริหารจัดการความเรียบร้อยของกิจการบ้านเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการในการควบคุมดูแลการกระจายสัญญาณในระยะไกล ทั้งเพื่อความสงบเรียบร้อยของประเทศและลดการใช้ประโยชน์ทางมิชอบ วิธีการหนึ่งที่เป็นหน้าที่หลักของรัฐบาล คือ การออกกฎหมายและข้อบังคับ (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2531, น. 300-312) เพื่อดูแลควบคุมการใช้งานการส่งสัญญาณและเครื่องมือรับและส่งสัญญาณ ซึ่งมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในการควบคุมดูแลเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้น กฎหมายและระเบียบการเหล่านี้จึงต้องปรับไปตามยุคสมัยด้วย

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้านการสื่อสารของประเทศไทย เป็นที่แพร่หลายมากขึ้นในหมว่งงานราชการ และเอกชนที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย สามารถศึกษาได้จากการออกข้อกำหนด และระเบียบในการควบคุมการส่งสัญญาณจากทางราชการ โดยแต่ละยุคสมัยเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขและข้อกำหนด สามารถสะท้อนความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง พร้อมกับกระแสของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นที่มาของการศึกษาในประเด็นพัฒนาการระเบียบการสื่อสารไทย คริสต์ศตวรรษที่ 20 อันจะมีส่วนช่วยให้เข้าใจถึงพัฒนาการและความเป็นไปของการสื่อสารของประเทศไทยที่มีพลวัตอย่างต่อเนื่อง โดยสะท้อนได้จากการออกกฎหมายและข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาและความเหมาะสม

2. วิธีการศึกษา

2.1 วิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์

การศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ ผู้เขียนบทความใช้หลักการและวิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์ในการสืบค้นข้อมูล และการวิพากษ์หลักฐานจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ หรือเอกสารร่วมสมัย กับเหตุการณ์ที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งโดยมากจะเป็นเอกสารประเภทพระเทียบ ข้อบังคับของทางราชการ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้บทวิเคราะห์จากเอกสารชั้นทุติยภูมิ หรืองานค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา โดยคำนึงถึงวิธีการ 3 ลำดับชั้น ประกอบด้วย

- ขั้นที่ 1 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ความจริงแท้ เช่น สร้างโดยใคร ในช่วงเวลาใด
- ขั้นที่ 2 การประเมินความสำคัญของหลักฐานว่าจัดอยู่ในรูปแบบ หลักฐานชั้นปฐมภูมิ ซึ่งบ่งบอกกิจกรรมของมนุษย์โดยตรง หรือเป็นหลักฐานชั้นทุติยภูมิ ซึ่งเป็นรายงานเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตซึ่งนักวิชาในสาขานั้น ๆ ได้เรียบเรียงขึ้น
- ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์และสร้างความตระหนักในหลักฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์บริบท ช่วงเวลา สถานที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ฯ (แกมสุข นุ่มนนท์, 2533, น. 82-91)

2.2 กระบวนการศึกษา

ผู้เขียนบทความได้จัดลำดับขั้นตอนกระบวนการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถจัดแบ่งได้เป็น 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย

- 2.2.1 กำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษา (Selecting a topic of research)
- 2.2.2 สืบค้นเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (เอกสารทั่วไป) (Review literature and related research)
- 2.2.3 ประมวลองค์ความรู้และกำหนดแนวทางของบทความ (Formulating research problem)
- 2.2.4 สืบค้นเอกสารที่สนับสนุนเหตุการณ์ (เอกสารกฎหมาย) (Formulating research hypothesis)
- 2.2.5 วิพากษ์หลักฐานและความน่าเชื่อถือ (Scrutinizing data and analysis of data)

2.2.6 ประมวลและรวบรวมเอกสาร (Collecting data and formulating research instrument)

2.2.7 ดำเนินการเขียนบทความ (Research report)

2.2.8 ปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม (Interpretation of data)

2.2.9 สืบค้นเอกสารเพิ่มเติม (Related research)

2.2.10 สรุปผลและอภิปรายผล (Publishing)

2.3 ขอบเขตการศึกษา

ผู้เขียนบทความกำหนดขอบเขตของการศึกษา โดยคำนึงถึงหลักวิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์ จัดแบ่งได้เป็น 2 ขอบเขต ประกอบด้วย

2.3.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ (Space) ศึกษาพัฒนาการด้านการสื่อสารด้วยระยะทางไกลภายในพื้นที่ของประเทศไทย ผ่านการออกระเบียบและกฎหมายของทางราชการ

2.3.2 ขอบเขตเชิงเวลา (Time) ศึกษาภายในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นช่วงที่แสดงให้เห็นความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับการสื่อสารด้วยระยะทางไกลของประเทศไทย ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นพัฒนาการและการปรับเปลี่ยนของเทคโนโลยีตามยุคสมัย

อีกทั้งมีหน่วยศึกษาหลัก คือ การทำหน้าที่ของรัฐบาลตั้งแต่สมัยปกครองโดยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ กระทั่งรัฐบาลที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีชื่อเรียกแต่ละยุคสมัยแตกต่างกันไป เช่น รัฐบาลสยาม รัฐบาลไทย ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ไม่กระทบต่อสารัตถะและประเด็นหลักของบทความ ฉะนั้น หากกล่าวถึงรัฐบาลในบทความนี้จึงหมายถึง คณะผู้บริหารราชการแผ่นดินในประเทศที่เรียกว่าประเทศไทยในปัจจุบัน

3. ผลการศึกษา

การศึกษาพัฒนาการของระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการสื่อสารในประเทศไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้อาศัยพื้นฐานความเข้าใจจากเอกสารร่วมสมัยอย่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการของทางรัฐบาลที่จะแสดงความจำนงในการประสานผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียผ่านการประกาศและโฆษณาเป็นลายลักษณ์

อักษร เพื่อลดแรงปะทะระหว่างกลุ่มอำนาจที่มีผลประโยชน์เดิมจากกิจการสื่อสารทางไกลในระดับเอกชน ซึ่งการเข้ามาจัดการปัญหาและรวมอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่รัฐบาล จึงก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงจากวิถีปฏิบัติเดิม ซึ่งรัฐบาลอาศัยความชอบธรรมในฐานะผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารราชการแผ่นดิน (นพวรรณ ตันติเวชกุล, 2557, น. 26) ฉะนั้น รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายมาเพื่อบังคับใช้แก่กิจการในประเทศ ในการออกพระราชบัญญัติซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ปรากฏการตราพระราชบัญญัติมาบังคับใช้อย่างต่อเนื่อง โดยเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ได้รับการนำมาใช้ในประเทศไทย

ระเบียบข้อบังคับที่ประกาศใช้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 สามารถจัดแบ่งช่วงเวลาการศึกษาได้เป็น 3 ช่วงเวลา ประกอบด้วย 1) ทศวรรษที่ 1901-1935 2) ทศวรรษที่ 1935-1955 และ 3) ทศวรรษที่ 1955-2000 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การสื่อสารในช่วงทศวรรษที่ 1901-1935

พัฒนาการการสื่อสารของไทยในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของราชการแผ่นดิน โดยในยุคสมัยดังกล่าวปกครองโดยจัดระเบียบหน่วยทางการเมืองออกเป็นมณฑล หรือมณฑลเทศาภิบาล นับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลสยามได้รวมศูนย์อำนาจในการปกครองประเทศจากเดิมที่กระจายตัวไปตามผู้ปกครองท้องถิ่นในระบบประเทศราช ได้ถูกเปลี่ยนแปลงโดยลดยกเลิกของ ผู้ปกครองท้องถิ่น แล้วสถาปนาอธิปัตย์อำนาจผ่านข้าราชการส่วนกลางที่รัฐบาลสยามแต่งตั้งมาจากกรุงเทพฯ ดังจะเห็นได้ว่าการผูกขาดสิทธิและอำนาจในการตัดสินใจ ได้รับการรวบอำนาจไว้ที่รัฐบาล ซึ่งในขณะดังกล่าวหมายถึง รัฐบาลของพระมหากษัตริย์สยามที่เป็นผู้นำในการบริหารรัฐกิจ

การสื่อสารในยุคเริ่มแรกจึงได้รับการผูกขาดผลประโยชน์โดยรัฐบาลเป็นสำคัญ “...ด้วยรัฐบาลสยามได้ถืออำนาจไว้เด็ดขาดฝ่ายเดียว ในการที่ตั้งเครื่องแลทำการโทรเลขแลโทรศัพท์ที่ใช้ตลอดทั่วไปในพระราชอาณาจักรแล้ว...” (พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข, 2457, น. 99) ซึ่งลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นจากความพยายามในการจัดการปกครองภายในประเทศ ฉะนั้น กิจการการสื่อสารในยุคแรกจึงสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์การปกครอง ดังเช่นการกระจายเครือข่ายการสื่อสารออกไปยังส่วนภูมิภาคต่างมณฑล โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการวางโครงสร้างและบริหารจัดการ ตามวัตถุประสงค์ด้านการดูแลความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ กระทั่งในช่วงทศวรรษที่ 1920 เริ่มมีการกระจายความรับผิดชอบไปยังหน่วยราชการอื่น เช่น กระทรวงโยธาธิการ กรมไปรษณีย์และโทรเลข ฯลฯ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ, 2463) โดยสอดคล้องกับการปรับแผนนโยบายภาครัฐ ซึ่งเปลี่ยนจากด้านการปกครองไปเป็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ฉะนั้น เทคโนโลยีการสื่อสารจึงเริ่มเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนสาธารณูปโภคให้ราษฎรมีส่วนเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น

รัฐบาลสามารถพัฒนาเครือข่ายการสื่อสาร กระทั่งสามารถเอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจเอกชน และกิจการอื่นนอกเหนือจากหน่วยงานของรัฐ เป็นช่วงที่เทคโนโลยีการสื่อสารระยะทางไกลแพร่กระจายไปยังราษฎร อีกทั้งสามารถกระจายคลื่นสัญญาณวิทยุโทรเลขได้แพร่หลายขึ้น จากเดิมที่การสื่อสารทางไกล

ทั้งพระบรมโอรสาธิราชฯ พิจารณาด้วยเกล้าฯ และบันทึกผ่านโทรเลข กระทั่งเทคโนโลยียกระดับขึ้นสู่การส่งคลื่นสัญญาณวิทยุโทรเลข โดยอาศัยการตรวจจับสัญญาณ จึงมีคุณสมบัติการติดต่อระยะทางไกล โดยเฉพาะการเดินทางเรือในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 วิทยุโทรเลขจึงเป็นสิ่งที่นานาประเทศเล็งเห็นว่ามีค่าสำคัญ และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ด้านการเดินทางได้ ดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 6) เกี่ยวกับวิทยุโทรเลข ความตอนหนึ่งว่า

“...มีพระราชประสงค์ จะให้เรือกำปั่นที่ใช้ธงไทย เปนต้นว่าในเรือที่รับคนโดยสารนั้น มีเครื่องเช่นว่านี้ ใช้ให้ถูกต้องตามข้อบังคับอันสมควร เพื่อจะป้องกันให้ปราศจากภัยอันตรายในทะเลยิ่งขึ้น แลด้วยเหตุว่าข้อบังคับจำเปนต้องมี เพื่อที่จะใช้ให้ถูกต้องแลเปนประโยชน์ได้แน่นอนจริง ในเครื่องวิทยุ โทรเลข ณ สถานที่ตั้งขึ้นไว้ทุกแห่งนั้น จะต้องให้ตรงตามข้อความทุกอย่าง ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือสัญญาระหว่างนานาประเทศ ว่าด้วย วิทยุ โทรเลข ซึ่งได้ทำกันไว้ที่กรุงลอนดอน ณ วันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2455 ซึ่งรัฐบาลสยามได้เข้าชื่อไว้ในสัญญานี้แล้ว...”

(พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข, 2457, น. 100)

จากข้อความข้างต้น สะท้อนถึงการนำเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ในการติดต่อสื่อสารเข้ามาใช้งานในประเทศ และประกาศให้ใช้ในกิจการเดินเรือ อันเป็นมาตรฐานเดียวกับที่นานาประเทศถือปฏิบัติ เนื่องจากการร่วมลงนามในการประชุมที่เมืองลอนดอน สหราชอาณาจักร กระทั่งก่อให้เกิดการออกกฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับวิทยุโทรเลขขึ้นใน ค.ศ. 1914 ภายใต้ชื่อ “พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข” ประกาศลงวันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2457 หรือกำหนดเรียกตามมาตราที่ 1 เรียกว่า “กฎหมายวิทยุโทรเลข พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914)”

การตั้งสถานีวิทยุโทรเลข (Station) บนแผ่นดิน 2 บริเวณ คือ บริเวณชายฝั่งทะเล และบริเวณที่ล่องไปในเขตแผ่นดิน กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมไปรษณีย์และโทรเลข สังกัดกระทรวงคมนาคม ได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้อำนาจในการติดตั้งเครื่องสัญญาณ และสามารถใช้งานการรับส่งคลื่นวิทยุตามสถานีต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อกิจการโทรเลขและโทรศัพท์ของรัฐบาลสยาม รวมถึงในเรื่องกำปั่นที่อยู่ในน่านน้ำของประเทศสยาม โดยให้สิทธิและอำนาจเด็ดขาดเพียงหน่วยงานเดียว ส่วนกรณีด้านกิจการทางทหาร ถ้าหากกองทัพบกและกองทัพเรือต้องการจะติดตั้งเครื่องสัญญาณ และใช้งานการรับส่งคลื่นวิทยุตามสถานีต่าง ๆ หรือในกิจการภาคสนามโดยเฉพาะก็สามารถทำได้ แต่จะต้องได้รับอนุญาตจากเสนาบดีกระทรวงกลาโหมและกระทรวงทหารเรือ ตามหนังสืออนุญาตแต่ละครั้งตามโอกาสสมควร และประการสุดท้าย การตั้งสถานีสำหรับสาธารณะชน ใช้เพื่อติดต่อสื่อสารเป็นการเฉพาะ สามารถขออนุญาตเป็นการพิเศษได้ตามที่ทำหนังสือแจ้งเรื่องกับกรมไปรษณีย์และโทรเลขเท่านั้น

ส่วนการส่งสัญญาณบนเรือกำปั่นสัญชาติไทย ถ้าหากจะติดตั้งเครื่องรับส่งสัญญาณและใช้งานโทรเลขหรือโทรศัพท์ ต้องขออนุญาตจากเสนาบดีกระทรวงคมนาคม (รัฐมนตรี) ก่อนเท่านั้น ซึ่งเสนาบดีฯ มีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบเครื่องรับส่งสัญญาณ ว่ามีประสิทธิภาพตรงตามที่รัฐบาลสยามทำสัญญา

ว่าด้วยวิทยุโทรเลข ณ กรุงลอนดอน วันที่ 5 กรกฎาคม ค.ศ. 1912 (พ.ศ. 2455) รวมถึงต้องประเมินศักยภาพของผู้ใช้งานเครื่อง ถ้าหากพิจารณาทั้ง 2 ข้อครบถ้วนตามดุลยพินิจแล้ว จึงจะออกใบอนุญาตใช้งานให้ได้ นอกจากนี้ เรื่องทั้งสัญชาติไทยและเรือต่างประเทศที่ทอดสมอยู่นานน้ำไทย ห้ามใช้เครื่องวิทยุโทรเลขเพื่อการสื่อสาร เนื่องจากจะรบกวนสัญญาณและกิจการสำคัญของทางราชการ ทั้งนี้ ยกเว้นเฉพาะใช้รับส่งข่าวสารจากเรือกำปั่นที่กำลังจะอัปปาง หากยังฝ่าฝืนเรือลำดังกล่าวจะถูกปรับเงินจำนวน 100 บาท ภายหลังได้มอบหมายให้อยู่ในดุลยพินิจของเสนาบดีฯ จึงกำหนดให้อนุโลมให้สามารถใช้เครื่องวิทยุโทรเลขส่งข่าวสารได้เป็นครั้งคราว (พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม, 2464, น. 116)

นอกจากนี้ยังออกกฎหมายควบคุมการเปิดเผยข้อมูลอย่างรัดกุม โดยประกาศห้ามให้ผู้มีความรู้ในการใช้งานเครื่องรับส่งสัญญาณ รวมถึงสถานีต่าง ๆ เปิดเผยข้อความทุกประเภทที่ได้รับแก่สาธารณชน ยกเว้นกรณีเนื้อความที่ได้รับมานั้น มีเนื้อความที่ระบุอย่างชัดเจนว่าให้ส่งไปยังผู้ใด หรือผู้รับมอบอำนาจแทน หรือจำเป็นต้องส่งไปยังสถานีอื่น เพื่อให้การส่งข้อความไปถึงผู้รับปลายทาง รวมถึงคำสั่งของศาลที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้ โดยหากผิดตามพระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914) กำหนดบทลงโทษไว้จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับเงินไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ถ้าหากว่าคดีพิจารณาในชั้นศาลถึงที่สุดแล้ว ศาลสามารถออกคำสั่งให้ยึดเครื่องวิทยุโทรเลขไว้ได้ (พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข, 2457, น. 103)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) รัฐบาลได้ประกาศปรับปรุงข้อกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นใน ค.ศ. 1930 จึงประกาศเป็น “พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2473” ลงวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) แต่อำนาจและสิทธิขาดยังเป็นของรัฐบาล ภายใต้การทำหน้าที่ของกรมไปรษณีย์และโทรเลข สังกัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ขยายความหมายครอบคลุมทั้งการประดิษฐ์ การนำเข้าเครื่องวิทยุโทรเลขและโทรศัพท์ รวมถึงวัสดุชิ้นส่วนประกอบ จะต้องได้รับอนุญาตจากเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม 3 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) ใบอนุญาตสำหรับร้านจัดจำหน่าย จำหน่าย ติดตั้ง และซ่อมแซมเครื่องวิทยุโทรเลข
- 2) ใบอนุญาตสำหรับการนำเข้าเครื่องรับส่งสัญญาณหรือส่วนประกอบเครื่องวิทยุโทรเลข
- 3) ใบอนุญาตสำหรับการครอบครองและใช้งานเครื่องวิทยุโทรเลข (พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2473, 2473, น. 162-163)

สำหรับการออกใบอนุญาตจะครอบคลุมเรื่องที่แสดงสัญชาติโดยมีข้อปฏิบัติว่าต้องเป็นเรือที่ติดธงชาติไทยและจะต้องได้รับอนุญาตจากเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม หรือเจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ออกใบอนุญาตติดตั้งเครื่องวิทยุโทรเลข นอกจากนี้การอนุญาตให้ใช้เครื่องรับส่งสัญญาณอนุโลมไว้กับเรือรบ และเรือที่กำลังจะอัปปางเพื่อขอความช่วยเหลือ และเปิดโอกาสให้เสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม พิจารณาอนุญาตให้สามารถส่งวิทยุโทรเลขจากเรือกำปั่นได้เป็นครั้งคราว

บทบังคับการลงโทษได้ปรับเปลี่ยนใหม่ให้รัดกุมมากยิ่งขึ้น กำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ หรือกฎของเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมที่ออกมาเพิ่มเติม รวมทั้งผู้ที่ยังละเมิดกฎหมายกระทำการค้าขายเครื่องวิทยุโทรเลขและโทรศัพท์ หรือชิ้นส่วนประกอบเครื่องทุกกรณี รวมทั้งผู้ที่ยังส่งมอบเครื่องวิทยุโทรเลขและโทรศัพท์ หรือชิ้นส่วนประกอบเครื่องให้แก่ผู้ที่ไม่มิใบอนุญาต มีความผิดจะต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับเงินไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเงิน หากมีการกระทำความผิดจะต้องให้เจ้าของเรือกำปั่นและผู้กระทำความผิดรับผิดชอบร่วมกันเสมอ

ทั้งนี้ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมให้มีอำนาจ 4 ประการ ประกอบด้วย

- 1) สามารถกำหนดอัตราค่านำส่งวิทยุโทรเลขและโทรศัพท์ ทั้งที่รับส่งจากบนบก ชายฝั่ง บนเรือกำปั่น รวมทั้งเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเพิ่มเติม
- 2) สามารถเรียกคืนหรือเพิกถอนใบอนุญาตเกี่ยวกับเครื่องวิทยุโทรเลข
- 3) สามารถกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะขอใบอนุญาตใช้งานเครื่องวิทยุโทรเลข
- 4) สามารถกำหนดลักษณะอื่นเพิ่มเติม โดยอาศัยอำนาจและหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยเน้นยึดหลักปฏิบัติสากล “...จะต้องให้ถูกต้องตามข้อบังคับละเอียดสำหรับการนี้ที่ติดต่อท้ายหนังสือสัญญาระหว่างนานาประเทศ ว่าด้วยวิทยุโทรเลขนั้นทุกประการ...” (พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2473, 2473, น. 166)

ภาพรวมกิจการสื่อสารในช่วงทศวรรษที่ 1901-1935 ซึ่งปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นเรื่องที่สงวนไว้สำหรับเรื่องการปกครองเป็นสำคัญ จึงดำเนินการโดยรัฐบาล และเป็นวิธีที่ยังใช้ระบบการถ่ายทอดข้อความโทรเลขและบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร กระทั่งรัฐบาลเริ่มปรับนโยบายการวางสาธารณูปโภคควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังเช่นการโยกย้ายหน้าที่การสร้างสาธารณูปโภคจากกระทรวงมหาดไทยไปยังกระทรวงอื่น บทบาทของรัฐบาลในฐานะผู้นำด้านการสื่อสารทางไกลจึงโดดเด่น และแทบจะเป็นเพียงผู้ผูกขาดการบริการในประเทศ กิจการวิทยุโทรเลขจึงเป็นระบบการสื่อสารที่นับว่าก้าวหน้าในสมัยนั้น และให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ด้านการเดินเรือ ซึ่งเป็นหนึ่งในแหล่งรายได้สำคัญของประเทศในการลำเลียงสินค้า ฉะนั้น อุปสรรคและปัญหาด้านข้อกฎหมายจึงยังไม่ซับซ้อน เนื่องจากเป็นช่วงแรกของการวางโครงข่ายการสื่อสารสู่สังคมไทย

กฎหมายทศวรรษที่ 1901-1935 ประเพณีการสื่อสารซึ่งเริ่มประกาศใช้อย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1914 (พ.ศ. 2457) เกี่ยวกับวิทยุโทรเลข เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมการใช้งานที่ผูกขาดกิจการโดยรัฐบาลเท่านั้น ส่งผลให้ปราศจากกิจการที่แข่งขันกับหน่วยงานรัฐ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าโดยส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐในฐานะผู้ให้บริการและประชาชนในฐานะผู้รับบริการ ฉะนั้น การออกใบอนุญาตในช่วงนี้เป็น

การดำเนินงานภายในหน่วยราชการเป็นสำคัญ อีกทั้งยังมีความซับซ้อนในการใช้ระบบการสื่อสารระยะทางไกล จึงจะเห็นได้ว่าประเภทใบอนุญาตได้ถูกกำหนดไว้เพียง 3 ประเภทโดยมีขอบเขตที่กว้าง อีกทั้งค่าธรรมเนียม ยังไม่ได้กำหนดไว้ โดยมอบหมายให้เป็นดุลยพินิจของเสนาบดีด้านคมนาคม อนึ่ง สังเกตได้ว่าทบทวนคดี และการลงโทษในช่วงเริ่มแรกนี้ มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดข้อบังคับบางประการ ดังนั้น อัตราโทษ และจำนวนเงินที่ปรับจึงมีสัดส่วนไม่รุนแรง และสามารถหลีกเลี่ยงการลงโทษได้เพียงปฏิบัติตามข้อบังคับที่ไม่มีความซับซ้อนโดยอาศัยความระมัดระวังเป็นสำคัญ จะสังเกตได้ว่าการที่รัฐบาลสามารถเป็นผู้ถือครองอำนาจ ในการให้บริการวิทยุโทรเลขได้อย่างสมบูรณ์ จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบ ดังจะเห็นได้จากจำนวน พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขที่ประกาศใช้เพียง 3 ฉบับ และไม่จำเป็นต้องมีประกาศอื่นเพิ่มเติม

3.2 การสื่อสารในช่วงทศวรรษที่ 1935-1955

ความเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยภายใต้บริบทในทศวรรษที่ 1930 เป็นช่วงเวลาสำคัญ ด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ การบริหารรัฐกิจอยู่ภายใต้อำนาจของคณะราษฎร ก่อนที่จะเปลี่ยนผ่านมาสู่ชั่วคราวต่าง ๆ แต่กระนั้นก็ตามเทคโนโลยีสารสนเทศในช่วงดังกล่าวได้พัฒนาขึ้นอีก ขึ้นหนึ่ง โดยภายใต้การออกพระราชบัญญัติใหม่ คือ “พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2478” ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2478 (ค.ศ. 1935) ขึ้นมาแทนพระราชบัญญัติเดิม มีผลให้ต้องยกเลิกกฎหมายดังต่อไปนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914), พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม พ.ศ. 2464 (ค.ศ. 1921), พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมด เป็นต้น พัฒนาการด้านการสื่อสารของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีความพิเศษที่เทคโนโลยีการรับส่งด้วย “ภาพ” ได้ถือกำเนิดและแพร่หลายมากขึ้น ดังตอนหนึ่งในมาตราที่ 4 ความว่า

“... “วิทยุสื่อสาร” หมายความว่า การส่ง การรับตัวหนังสือ เครื่องหมายสัญญาณ ภาพ เสียง และกำลังอื่นใดด้วยคลื่นแอมพลิจูด...”

(พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2478, 2478, น. 1966)

รัฐมนตรีมีหน้าที่มอบหมายให้เจ้าพนักงานออกใบอนุญาต โดยกำหนดให้หากจะมีผู้ใดที่อยู่ในประเทศ และน่านน้ำไทย ซึ่งต้องการที่จะค้าขาย นำเข้า ครอบครอง ประดิษฐ์เครื่องวิทยุ หรือวัสดุชิ้นส่วนประกอบ จะต้องขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ โดยจำแนกใบอนุญาตตามประเภท 6 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) ใบอนุญาตสำหรับค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งชิ้นส่วนของเครื่อง ใบอนุญาต มีอายุจนถึงวันที่ 31 มีนาคม ของปีใบอนุญาต
- 2) ใบอนุญาตสำหรับนำเข้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและชิ้นส่วน ใบอนุญาตมีอายุ 6 เดือน แต่สามารถต่ออายุเพิ่มได้อีก 6 เดือน

- 3) ใบอนุญาตสำหรับครอบครองเพื่อเก็บเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงโดยที่ไม่ใช่ผู้ใช้งานเครื่อง
- 4) ใบอนุญาตสำหรับครอบครองเพื่อใช้ ใบอนุญาตมีอายุจนถึงวันที่ 31 มีนาคม ของปีที่อนุญาต
- 5) ใบอนุญาตสำหรับประดิษฐ์เครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและชิ้นส่วน ใบอนุญาตมีอายุ 3 เดือน
- 6) ใบอนุญาตพิเศษสำหรับนำเข้าและประดิษฐ์เครื่องส่งวิทยุ เครื่องวิทยุพิเศษ ทั้งในเรือและอากาศยาน ใบอนุญาตให้ทำและนำเข้ามีอายุ 6 เดือน ส่วนใบอนุญาตให้ครอบครองมีอายุจนถึงวันที่ 31 มีนาคม ของปีที่อนุญาต

การจะติดตั้งและใช้เครื่องวิทยุในเรือและอากาศยานในประเทศไทยจะต้องได้รับอนุญาต ส่วนกรณีของเรือและอากาศยานอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของกระทรวงกลาโหม โดยการออกใบอนุญาตจะให้อยู่ในดุลยพินิจของเจ้าพนักงาน ซึ่งถ้าหากว่ามีกรณีฉุกเฉินสามารถอนุญาตให้ใช้เครื่องส่งวิทยุได้เป็นการชั่วคราว นอกจากกระทรวงกลาโหมแล้วจะไม่มีใบอนุญาต อีกทั้งความปลอดภัยของประเทศ จึงมอบอำนาจให้รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมหรือกระทรวงมหาดไทยสามารถออกคำสั่ง ให้พนักงานมีอำนาจในการสั่งห้ามใช้งาน ยึดเครื่องวิทยุของเอกชน ภายใต้เงื่อนไขและเวลาที่กำหนดไว้ในคำสั่ง

พระราชบัญญัติฉบับนี้จะยกเว้นการบังคับการวิทยุสื่อสารและวิทยุของกรมไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงกลาโหม กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ตามที่รัฐมนตรีจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา รัฐบาลจะไม่รับผิดชอบต่อการสูญหายและสูญเสียเครื่องวิทยุ รวมทั้งความบกพร่องของพนักงานขณะเครื่องวิทยุขัดข้อง เป็นเหตุให้การส่งข่าวสารทางวิทยุเสียหาย ยกเว้นกรณีที่เกิดจากความเสียหายโดยจงใจ และโดยความประมาทของผู้นั้น อีกทั้งการควบคุมความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสาร กำหนดบทลงโทษผู้ที่ดักข้อมูลใช้ประโยชน์ เปิดเผยข้อมูลโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลและต่อประชาชน ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับเงินไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเงิน

ผู้ที่จำหน่ายเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและชิ้นส่วน โดยไม่ได้อนุญาตมีโทษปรับเงินไม่เกิน 500 บาท ผู้ที่นำเข้า ประดิษฐ์ และครอบครอง หากไม่มีใบอนุญาตมีโทษปรับเงินไม่เกิน 100 บาท การจะจำหน่าย แลกเปลี่ยน และเช่าเครื่องและชิ้นส่วนใด ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบทุกครั้ง หากไม่แจ้งให้ทราบมีโทษปรับเงินไม่เกิน 50 บาท ส่วนกรณีไม่มีใบอนุญาตเกี่ยวกับวิทยุชนิดพิเศษ จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับเงินไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับเงิน (พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2478, 2478, น. 1972-1973) เจ้าหน้าที่วิทยุที่ยังไม่ได้เสียค่าธรรมเนียมและผู้ใดที่ส่งข้อความเท็จสร้างความเดือดร้อนเสียหาย มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับเงินไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ทั้งนี้ ได้กำหนดการออกตรวจใบอนุญาตของเจ้าพนักงาน โดยสามารถเข้าไปยังสถานีหรือที่ตั้งเครื่องวิทยุในบ้าน สถานที่ เรือ อากาศยานที่ได้กำหนดไว้ตามการอนุญาต

ต่อมาได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร หรือปรับปรุงเป็นฉบับที่ 2 ใน ค.ศ. 1938 (พ.ศ. 2481) ได้เพิ่มอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานออกใบอนุญาต อีกทั้งยังสามารถถ่ายโอนอำนาจและหน้าที่ ซึ่งเดิมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ มอบให้อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขบังคับใช้ แก่โฆษะเปียบใหม่ให้หน้าที่เป็นของนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าสำนักงานโฆษณาการแล้วแต่กรณี อีกทั้งหน้าที่รักษาการเดิมเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ได้เพิ่มให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจรักษาการด้วย (พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2481, 2482, น. 128-129) และถัดมาอีก 2 ปี ได้ปรับปรุงพระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร หรือปรับปรุงเป็นฉบับที่ 3 ใน ค.ศ. 1940 (พ.ศ. 2483) สังเขปสาระสำคัญในการปรับปรุง 2 ประการคือ 1) ปรับแก้ความหมายคำว่า “ท่า” ให้ครอบคลุมรวมทั้งการประดิษฐ์ การซ่อม การสร้าง และการซ่อมให้ใช้งานได้ใหม่ และ 2) ปรับปรุงระยะเวลาของการถือครองใบอนุญาตสำหรับผู้ค้า ใบอนุญาตสำหรับครอบครองเพื่อเก็บแต่ไม่ใช้งาน และใบอนุญาตสำหรับครอบครองเพื่อใช้งาน ให้มีอายุรายละเอียด 12 เดือน ทั้งนี้ การอนุญาตดังกล่าว จะไม่บังคับใช้สำหรับเครื่องรับวิทยุฯ ที่ไม่มีหลอดไฟ (พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2483, 2483, น. 437-438)

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชกาลที่ 8) ประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942)” เป็นเพียงการปรับแก้ไขวันที่ประกาศ และกำหนดหน้าที่การรักษาตามพระราชบัญญัติฯ มอบหมายให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม อนึ่ง จะสังเกตได้ว่าอำนาจหน้าที่เริ่มมีการกระจายไปยังกระทรวงที่มีหน้าที่โดยตรง และลดการให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการเป็นผู้รักษาการหรือใช้อำนาจ ซึ่งเคยเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อครั้งออกประกาศพระราชบัญญัติฯ ฉบับที่ 2 (พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2485, 2485, น. 1040)

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948)” ปรับหน้าที่การออกใบอนุญาตให้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม มีอำนาจในการออกใบอนุญาตพิเศษ เพื่อประโยชน์แก่ความปลอดภัยของเครื่องบิน จะกำหนดเงื่อนไขใดก็ได้ตามดุลยพินิจ อีกทั้งการกำหนดโทษของผู้ที่ประดิษฐ์ นำเข้าครอบครอง ติดตั้ง และใช้งานเครื่องส่งวิทยุและเครื่องวิทยุพิเศษ โดยไม่มีใบอนุญาต ถือว่าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมกำหนด และฝ่าฝืนข้อกระทรวงที่เกี่ยวข้องด้วยเครื่องส่งวิทยุและเครื่องวิทยุพิเศษ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับเงินไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน (พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2491, 2491, น. 109-110) และได้ปรับปรุงระเบียบข้อกฎหมายอีกครั้ง แล้วจึงประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954)” ไม่ให้บังคับใช้พระราชบัญญัติเพิ่มเติม แก่นิติบุคคลอื่นตามที่รัฐมนตรี โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีซึ่งจะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2497, 2497, น. 3)

ภาพรวมกิจการสื่อสารในช่วงทศวรรษที่ 1935-1955 หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าอำนาจในการออกกฎหมายต่าง ๆ ถูกรวบอยู่ภายใต้อำนาจของนายกรัฐมนตรี

เนื่องจากความต้องการเสถียรภาพในการปกครองและควบคุมสถานการณ์ภายในประเทศ (Internal affairs) ซึ่งนายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งการโดยตรง นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 ช่วงทศวรรษ 1940 ส่งผลต่อพัฒนาการของเทคโนโลยีจากตะวันตกที่รองรับกิจการสงคราม จึงปรากฏการนำเทคโนโลยีการส่งสัญญาณไร้สายเข้ามาใช้แพร่หลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย ดังนั้น เครื่องมือสื่อสารแบบไร้สายในประเทศไทยจึงมีรากฐานมาจากพัฒนาการด้านสงครามในตะวันตก และเป็นที่มาของการพัฒนาวิทยุสื่อสารที่นำมาใช้ในกิจการกลาโหมและมหาดไทย นอกจากนี้ความน่าสนใจที่สะท้อนการเปลี่ยนผ่านยุคสมัยสำคัญ คือ พัฒนาการส่งสัญญาณในรูปแบบของภาพ ซึ่งจะพัฒนาเข้าสู่เทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลสมัยต่อไปที่นิยมใช้เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ และยุคความบันเทิง

กฎหมายทศวรรษที่ 1935-1955 พบว่า มีกฎหมายหลักเกี่ยวข้องกับวิทยุสื่อสาร สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการเมืองภายในประเทศและการเมืองระดับภูมิภาค ส่งผลให้เทคโนโลยีในทศวรรษดังกล่าวพัฒนาก้าวตามวัตถุประสงค์ในการทำสงคราม จึงเน้นการพกพาและถือครองโดยเอกชนมากขึ้น เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายมีลักษณะซับซ้อนและปรับปรุงให้มีรายละเอียดมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนประเภทใบอนุญาตที่จำแนกได้มากถึง 6 ประเภท อันเนื่องมาจากการเปิดให้เอกชนเข้ามามีบทบาทหลายหน้าที่เท่าเทียมกับรัฐบาล เช่น การประดิษฐ์ การครอบครอง การจำหน่าย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของประเทศ และระเบียบราชการที่เปลี่ยนแปลงใหม่ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีความน่าสนใจว่าอำนาจหน้าที่จากเดิมที่รัฐบาลเคยมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีต่างๆ กลับถูกโอนถ่ายมายังสัดส่วนการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรี (คณะราษฎร) เพิ่มขึ้น อนึ่ง บทบาทของเอกชนที่เพิ่มสัดส่วนในกิจการวิทยุสื่อสารที่มากขึ้น ย่อมส่งผลต่อการกำหนดบทลงโทษไว้อย่างมีนัย กล่าวคือการปรากฏสัดส่วนในการจำคุกที่เพิ่มระดับความรุนแรงระดับ 1-3 ปี พร้อมกับจำนวนเงินปรับไหมที่ปรับตามสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งการยกระดับโทษที่รุนแรงและความรับผิดชอบเหล่านี้ ล้วนเกิดจากการที่รัฐบาลต้องการให้ผู้ใช้วิทยุสื่อสารมีความรอบคอบและรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดักจับข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นก้าวสำคัญของการเกิดสำนักใหม่ในสังคมด้านการตระหนักถึงสิทธิ ความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยในข้อมูลของประชาชน

3.3 การสื่อสารในช่วงทศวรรษที่ 1955-2000

พัฒนาการด้านการสื่อสารช่วงหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 กระแสการกระจายเทคโนโลยีและการสื่อสารระยะไกล มีบทบาทสูงตั้งแต่ช่วงสงครามและสงครามเย็น โดยเฉพาะการสนับสนุนให้สร้างสื่อทั้งวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อประชาสัมพันธ์นโยบายจากภาครัฐ โดยเฉพาะโฆษณาที่เกี่ยวกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ทั้งประกาศผ่านสื่อ และการโฆษณาชวนเชื่อในสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสารเสรีภาพ ระหว่าง ค.ศ. 1954-1975 (ธงนรินทร์ นามวงศ์, 2563, น. 94-97) การดำเนินนโยบายสนับสนุนอุดมการณ์ประชาธิปไตยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น การเปิดให้สหรัฐอเมริกา

เข้ามาตั้งฐานทัพและร่วมพัฒนาสาธารณูปโภคให้แก่ประเทศไทย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้มีส่วนอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการของสังคมไทย ฉะนั้น บริบทในช่วงดังกล่าวได้ทำให้สังคมไทยมีกระแสนิยมในโลกเสรีและนิยมตะวันตกมากขึ้น หนึ่งในนั้นรวมไปถึงแฟชั่น แนวคิด และโลกทัศน์ความบันเทิงอีกด้วย

ความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการเมืองในภูมิภาค มีส่วนดึงดูดการแข่งขันของมหาอำนาจที่จะเข้ามาแสดงบทบาทสนับสนุนอุดมการณ์ฝ่ายต่าง ๆ จึงแทบจะกล่าวได้ว่าทศวรรษ 1955 เป็นต้นมาเป็นช่วงเวลาที่เปิดโอกาสให้ทุนนิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง มีบทบาทและขับเคลื่อนทิศทางของประเทศรวมไปถึงกิจการการสื่อสารที่เริ่มปรับรูปแบบเป็นธุรกิจมากยิ่งขึ้น จึงเป็นช่วงเวลาแห่งการแข่งขันและลงทุนในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ และวงการบันเทิงไทยเติบโตอย่างมาก ส่งผลให้การสื่อสารได้เริ่มเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่เน้นการสื่อสารโดยเสียงและการพูดคุย เปลี่ยนไปสู่การถ่ายทอดและรับรู้ข่าวสารและความบันเทิงผ่านทางหน้าจอโทรทัศน์ ซึ่งสัมพันธ์กับการเติบโตของเศรษฐกิจไทย (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2553) สำหรับการค้าขายสินค้าผ่านโฆษณา ได้กระตุ้นให้เกิดห่วงโซ่อุปทานในต่างจังหวัด นับว่าเป็นการขยายอิทธิพลทุนนิยมเข้าไปสู่สังคมทั่วประเทศ โทรทัศน์จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะสิ่งที่เชื่อมโยงสังคมและเศรษฐกิจในชุมชนทั่วประเทศ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของทุนนิยมที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ พัฒนาการของการสื่อสารไทยในช่วงนี้จึงมีความซับซ้อน และมีการแยกประเภทเกิดขึ้น ดังสะท้อนได้จากความละเอียดในการจำแนกประเภทของระบบการสื่อสารออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายเพื่อการติดต่อสื่อสาร และ 2) จุดมุ่งหมายเพื่อนันทนาการ ซึ่งได้รับการเพิ่มเติมตามยุคสมัย โดยมีรายละเอียดข้อบังคับดังนี้

3.3.1 จุดมุ่งหมายเพื่อการติดต่อสื่อสาร

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เป็นพัฒนาการที่สืบเนื่องมาจากระเบียบพระราชบัญญัติเดิม กล่าวคือมีการประกาศพระราชบัญญัติฉบับใหม่ เรียกว่า “พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498” ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) มีผลให้ต้องยกเลิกกฎหมายการสื่อสารดังต่อไปนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2478 (ค.ศ. 1935) พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2481 (ค.ศ. 1938) พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942) พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) และพระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1954) รวมทั้งสิ้น 6 ฉบับ โดยความหมายที่เปลี่ยนแปลงขยายขอบเขตดังจะสังเกตได้จากชื่อใหม่ของกฎหมาย ซึ่งระบุวัตถุประสงค์ใน “เชิงคมนาอม” มาใช้แทนที่การสื่อสาร ซึ่งสะท้อนถึงพลวัตของความหมายและการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความซับซ้อนตามยุคสมัย

พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคมซึ่งประกาศใน ค.ศ. 1955 ได้กำหนดรายละเอียดที่มีความเฉพาะมากขึ้นในด้านคลื่นความถี่ในการใช้งาน ดังจะเห็นได้จากนิยามของคลื่นแตรตเซียน ที่ระบุความหมายว่าเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความถี่ระหว่าง 10 กิโลเฮิรตซ์ต่อวินาที และ 3,000,000 เมกาเฮิรตซ์ต่อวินาที อีกทั้งกำหนดนิยามความหมายให้แก่คำว่า “วิทยุคมนาคม” ตามมาตราที่ 4 ความว่า

“... “วิทยุคมนาคม” หมายความว่า การส่ง หรือการรับเครื่องหมาย สัญญาณ ตัวหนังสือ ภาพ และเสียง หรือการอื่นใดซึ่งสามารถให้เข้าใจความหมายได้ด้วยคลื่นแอมตรเซียน...”
(พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498, 2498, น. 210)

นอกจากนี้ข้อยกเว้นในการบังคับใช้พระราชบัญญัติฯ จะไม่บังคับแก่ 4 หน่วยงาน ประกอบด้วย กรมไปรษณีย์โทรเลข กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงกลาโหม และกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ และนิติบุคคล ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง นอกจากนี้มีการกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับผู้ที่ต้องการประดิษฐ์ ครอบครอง ใช้งาน นำเข้า หรือนำเครื่องวิทยุคมนาคม รวมทั้งวัสดุส่วนประกอบของเครื่องวิทยุคมนาคม และการติดตั้งสถานี วิทยุคมนาคม จะต้องขออนุญาตและได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน อีกทั้งกำหนดให้ผู้ที่ทำหน้าที่เป็น เจ้าพนักงานวิทยุคมนาคมในตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง จะต้องเป็นผู้ที่ได้ขออนุญาตและ รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน และกำหนดห้ามให้มีการรับข่าวสารโฆษณาจากวิทยุคมนาคมจากต่างประเทศ จะต้องขออนุญาตและได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

บรรดาใบอนุญาตวิทยุคมนาคมที่จะออกให้แก่ผู้มาขอ กำหนดแบ่งประเภทได้เป็น 6 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) ใบอนุญาตสำหรับประดิษฐ์หรือนำเข้า มีอายุ 180 วัน นับตั้งแต่วันที่อนุญาต
- 2) ใบอนุญาตสำหรับครอบครองหรือเพื่อใช้งาน มีอายุจนถึงวันที่ 31 ธันวาคมของปีที่อนุญาต
- 3) ใบอนุญาตสำหรับนำออก มีอายุ 30 วัน นับตั้งแต่วันที่อนุญาต
- 4) ใบอนุญาตสำหรับจัดตั้งสถานีวิทยุคมนาคม มีอายุ 1 ปี นับตั้งแต่วันที่อนุญาต
- 5) ใบอนุญาตสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นพนักงานวิทยุคมนาคม มีอายุ 3 ปี นับตั้งแต่วันที่อนุญาต
- 6) ใบอนุญาตสำหรับรับข่าวสารโฆษณาผ่านวิทยุคมนาคมจากต่างประเทศ มีอายุ 1 ปี นับตั้งแต่วันที่อนุญาต

นอกจากนี้รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกใบอนุญาตพิเศษ ให้แก่บุคคลที่จัดตั้งสถานีวิทยุการบิน เพื่อประโยชน์สำหรับความปลอดภัยการสื่อสารบนเครื่องบินโดยเฉพาะได้ รัฐมนตรีสามารถที่จะกำหนด เงื่อนไขใดก็ได้ในการออกใบอนุญาตนี้ ส่วนผู้ที่ได้รับใบอนุญาตพิเศษ จะต้องยึดปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลง ไว้กับรัฐมนตรี อนึ่ง ตั้งข้อสังเกตว่าการเพิ่มบทบาทการตัดสินใจพิเศษเหล่านี้ มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสะดวก ในการดำเนินกิจกรรมขณะอยู่ในภาวะฉุกเฉิน จึงได้มอบสิทธิ์เหล่านี้เป็นข้อสงวนไว้แก่ประโยชน์ด้านความมั่นคง และความปลอดภัยของสาธารณชนเป็นสำคัญ

สถานีวิทยุคมนาคนาคจะต้องใช้คลื่นความถี่ให้ถูกต้องตามข้อบังคับว่าด้วยวิทยุคมนาคนาคภาคผนวกต่อท้ายอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยโทรคมนาคม เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับดังกล่าวจึงมอบหมายให้อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่ควบคุม และกำหนดการใช้คลื่นความถี่ของสถานีวิทยุคมนาคนาคต่าง ๆ อีกทั้งกำหนดให้สถานีวิทยุคมนาคนาคห้ามดำเนินการบริการเพื่อประโยชน์นอกเหนือไปจากที่ได้รับไว้ในใบอนุญาต และนอกเหนือไปจากงานราชการของกระทรวง ทบวง กรม และกิจการของนิติบุคคลที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ห้ามใช้วิทยุคมนาคนาคบนพาหนะ เว้นแต่จะได้ขออนุญาตตามที่กฎกระทรวงกำหนด หรือได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีชั่วคราวเป็นการพิเศษ

รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะออกคำสั่งเฉพาะกาล มอบหมายให้เจ้าพนักงานที่ยึดเครื่องวิทยุคมนาคนาคนำไปใช้งาน รวมทั้งการออกคำสั่งห้ามใช้ โยกย้ายเครื่องมือหรือส่วนประกอบใดของวิทยุคมนาคนาค ในระหว่างช่วงเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในคำสั่งของรัฐมนตรี นอกจากนี้เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการสั่งระงับการกระทำและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการรบกวนหรือขัดขวางการสื่อสารโดยไม่ได้เจตนา รวมทั้งห้ามส่งข้อความอันเป็นเท็จ หรือข้อความอื่นที่ยังไม่ได้รับอนุญาตต่อเจ้าพนักงาน อันจะเป็นผลกระทบเสียหายต่อประเทศชาติและประชาชน รวมถึงการดักจับข้อมูลข่าวสาร การใช้ประโยชน์ การเปิดเผยข้อความลับเฉพาะกลุ่ม ถือว่าเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย อีกทั้งอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงแก่ประเทศชาติหรือประชาชนอีกด้วย

สำหรับผู้ที่ถูกเจ้าพนักงานเพิกถอนหรือพักใช้ใบอนุญาตจากการกระทำผิดพระราชบัญญัติฯ สามารถยื่นอุทธรณ์ไปยังอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ที่ถูกเพิกถอนหรือระงับใช้งาน โดยยึดคำตัดสินของอธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลขถือว่าเป็นที่สิ้นสุด นอกจากนี้ยังสงวนความไม่รับผิดชอบของรัฐบาล ต่อกรณีการสูญหายและเสียหาย ที่มีสาเหตุเกิดขึ้นจากเครื่องวิทยุคมนาคนาคของรัฐบาล ไม่สามารถใช้งานได้โดยสะดวก รัฐบาลสามารถที่จะไม่รับผิดชอบต่อการรับ การส่ง และการส่งมอบข่าวสารใด ๆ ผ่านวิทยุคมนาคนาค เช่นเดียวกับเจ้าพนักงานที่ไม่ต้องรับผิดชอบ ยกเว้นเหตุอันมาจากความตั้งใจ เจตนา และความประมาทของพนักงานเอง

ความพิเศษของบทบัญญัติโทษหลังจากคำพิพากษาศาล “...ศาลจะสั่งริบสิ่งที่ใช้ในการกระทำ ความผิดนั้น เพื่อให้ไว้ในราชการกรมไปรษณีย์โทรเลขด้วยก็ได้...” (พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคนาค พ.ศ. 2498, 2498, น. 216) พร้อมกำหนดโทษ 2 ระดับ ได้แก่

1) โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับเงินไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน สำหรับผู้ที่ไม่ได้มีใบอนุญาตในการตั้งสถานีวิทยุคมนาคนาค ประดิษฐ์ ครอบครอง ใช้งาน นำเข้า นำออกเครื่องวิทยุคมนาคนาคและส่วนประกอบ ผู้ที่ส่งข้อความเท็จสร้างความเสียหายแก่ประเทศและประชาชน และผู้เจตนาและขัดขวางกิจการวิทยุคมนาคนาค

2) โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับเงินไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน สำหรับเจ้าพนักงานวิทยุคมนาคนาคที่ไม่ได้มีใบอนุญาต ผู้ที่รับข่าวสารจากต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต การให้บริการอื่น

ของสถานีวิทยุคมนาคมนอกเหนือจากที่ระบุขอบเขตการอนุญาต การใช้วิทยุคมนาคมบนพาหนะที่ไม่ได้รับอนุญาต ผู้ที่ดัดแปลงข่าวสารและเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และผู้ที่ขัดคำสั่งไม่ปฏิบัติตามคำชี้แจงและคำแนะนำของเจ้าพนักงานวิทยุคมนาคม (พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498, 2498, น. 216-217)

ใน ค.ศ. 1961 สมัยรัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร ประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2504” ให้ยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายเหลือเพียงเฉพาะ กระทรวง ทบวง กรม และนิติบุคคลตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2504, 2504, หน้า 4) และใน ค.ศ. 1992 สมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535” ได้แยกประเภทเครื่องวิทยุคมนาคม โดยรวมไว้เฉพาะเครื่องส่ง เครื่องรับ และเครื่องที่ทั้งส่งและรับวิทยุคมนาคม โดยยกเว้นไม่รวม “...วิทยุกระจายเสียง เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ และเครื่องส่ง เครื่องรับหรือเครื่องรับและส่งวิทยุคมนาคมด้วยคลื่นแตรตเซียน ตามลักษณะหรือประเภทที่กำหนดในกฎกระทรวง...” (พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535, 2535, หน้า 1)

3.3.2 จุดมุ่งหมายเพื่อนันทนาการ

พัฒนาการกฎหมายยังมีจุดมุ่งหมายด้านนันทนาการด้วยทั้งด้านวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดความนิยมขึ้นใหม่ในสังคม ฉะนั้น ในช่วงดังกล่าวรัฐบาลได้ตระหนักถึงลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้น จึงได้แยกประกาศพระราชบัญญัติอีกฉบับเรียกว่า “พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498” ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) เน้นการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์สู่สาธารณชน (Molokwu, n.d., p. 105) พระราชบัญญัตินี้กำหนดไม่บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้แก่กรมประชาสัมพันธ์ กรมไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงกลาโหม และกระทรวง ทบวง กรมอื่น ๆ และนิติบุคคลตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยมีการกำหนดอัตราความถี่คลื่นเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม และได้เพิ่มนิยามที่มีความเฉพาะของกฎหมาย คือ

“... “วิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า การส่งหรือการรับเสียงด้วยคลื่นแตรตเซียน
“วิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า การส่งหรือการรับภาพนิ่ง หรือภาพเคลื่อนไหวในลักษณะ
ไม่ถาวรด้วยคลื่นแตรตเซียน...”

(พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498, 2498, น. 238)

การจะเป็นผู้ประดิษฐ์ ครอบครอง ใช้งาน นำเข้า นำออก จำหน่ายเครื่อง รวมทั้งวัสดุชิ้นส่วนประกอบรับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จะต้องขออนุญาตและรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานนายทะเบียน หรือแล้วแต่กรณี นอกจากนี้ยังห้ามให้ค้าขายเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งชิ้นส่วนประกอบตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ยกเว้นกระทรวง ทบวง กรม หรือนิติบุคคลตามประกาศกระทรวง

การออกใบอนุญาตวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จัดแบ่งประเภทได้เป็น 6 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) ใบอนุญาตสำหรับดำเนินบริการส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีอายุ 1 ปี ตั้งแต่วันที่อนุญาต ค่าธรรมเนียม 5,000 บาท
- 2) ใบอนุญาตสำหรับประดิษฐ์ มีอายุ 90 วัน ตั้งแต่วันที่อนุญาต ค่าธรรมเนียม 200 บาท
- 3) ใบอนุญาตสำหรับครอบครอง ให้ใช้ได้ตลอดการครอบครองของผู้ขออนุญาต ค่าธรรมเนียม 200 บาท
- 4) ใบอนุญาตสำหรับนำเข้า มีอายุ 180 วัน ตั้งแต่วันที่อนุญาต ค่าธรรมเนียม 200 บาท
- 5) ใบอนุญาตสำหรับนำออก มีอายุ 30 วัน ตั้งแต่วันที่อนุญาต ค่าธรรมเนียม 200 บาท
- 6) ใบอนุญาตสำหรับค้า มีอายุ 1 ปี ตั้งแต่วันที่อนุญาต ค่าธรรมเนียม 2,000 บาท (พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498, 2498, น. 247)

นอกจากนี้ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนในการออกใบอนุญาตซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุสื่อสาร (ฉบับเดิมที่ยกเลิกไปแล้ว) เป็นใบอนุญาตที่เกี่ยวกับเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้ (ก่อน 22 มกราคม ค.ศ. 1955) ให้ผู้นุโลมใช้แสดงต่อเจ้าพนักงานได้ จนกระทั่งถึงวันครบอายุใบอนุญาตนั้น ๆ

กรณีมีการกระทำความผิดแล้วศาลพิพากษาว่าผิดจริง “...ศาลจะสั่งริบสิ่งที่ใช้ในการกระทำความผิดนั้น เพื่อให้ไว้ใช้ในราชการกรมประชาสัมพันธ์ก็ได้...” (พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498, 2498, น. 244) การกำหนดบทลงโทษผู้ที่ทำผิดกฎหมายจากพระราชบัญญัติฯ กำหนดโทษเป็น 5 ประเภท ประกอบด้วย

- 1) โทษจำคุก 5 ปี หรือปรับเงิน 10,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ได้แก่ ผู้ที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
- 2) โทษจำคุก 3 ปี หรือปรับเงิน 5,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ได้แก่ ผู้ที่ค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์โดยไม่มีใบอนุญาต และผู้ที่ขัดขวางรบกวนการกระจายเสียงและแพร่ภาพโทรทัศน์

- 3) โทษจำคุก 2 ปี หรือปรับเงิน 2,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ผู้ที่ทำการค้า โดยไม่มีใบอนุญาต
- 4) โทษจำคุก 1 ปี หรือปรับเงิน 2,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ได้แก่ ผู้ที่ส่งข้อมูล ข่าวสารเป็นเท็จแก่สาธารณชน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประเทศและประชาชน
- 5) โทษปรับเงิน 200 บาท ได้แก่ ผู้ที่ครอบครองเพื่อใช้งานจะต้องมีใบอนุญาต

ต่อมาใน ค.ศ. 1959 รัฐบาลได้ออกประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502” กำหนดห้ามผู้ใดประดิษฐ์และค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ โดยไม่มีใบอนุญาตจากเจ้าพนักงาน หรือนายทะเบียน แล้วแต่กรณี หากฝ่าฝืนมีบทลงโทษจำคุก ไม่เกิน 2 ปี หรือปรับเงินไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน พร้อมทั้งประกาศอัตราค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตใหม่ ได้แก่

- 1) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับดำเนินการบริการ 5,000 บาท
- 2) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตสำหรับประดิษฐ์ 200 บาท
- 3) วิทยุกระจายเสียง ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำเข้าและค้า 2,000 บาท หากทำการค้าเพียง อย่างเดียวจะมีค่าธรรมเนียมใบอนุญาต 1,000 บาท
- 4) วิทยุโทรทัศน์ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตนำเข้าและค้า 3,000 บาท หากค้าอย่างเดียว 1,500 บาท
- 5) ค่าธรรมเนียมใบแทนใบอนุญาต 20 บาท (พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502, 2502, น. 3-5)

กระทั่ง ค.ศ. 1978 ในสมัยรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประกาศ “พระราชบัญญัติ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2521” ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงอัตราค่าธรรมเนียมใหม่ และมีรายละเอียดถี่ถ้วนมาก ทั้งการแยกประเภทออกจากกันของใบอนุญาตวิทยุกระจายเสียง ผู้ประกอบการ 10,000 บาท และประเภทใบอนุญาตวิทยุโทรทัศน์ ผู้ประกอบการ 25,000 บาท ซึ่งค่าธรรมเนียมที่สูงขึ้น สอดคล้องตามบริบทสภาพเศรษฐกิจของสังคมไทยในทศวรรษที่ 1970

ตารางที่ 1 อัตราค่าธรรมเนียมการค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ค.ศ. 1978

ประเภทพื้นที่การค้า		วิทยุกระจายเสียง (บาท)	วิทยุโทรทัศน์ (บาท)
การค้าและนำเข้าเพื่อการค้า		4,000	10,000
การค้าในกรุงเทพมหานคร		3,000	7,500
การค้าในต่างจังหวัด	เขตเทศบาลนคร	2,500	6,000
	เขตเทศบาลเมือง	2,000	5,000
	นอกเขตเทศบาลฯ	1,500	4,000
การรับขาย		1,000	2,500

ที่มา: พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2521 (2521)

เมื่อ ค.ศ. 1987 รัฐบาลพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประกาศ “พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530” ปรับแก้นิยาม “วิทยุกระจายเสียง” หมายความว่า เป็นการส่งหรือการรับเสียงด้วยคลื่นแอมพลิจูด ไม่ว่าโดยวิธีการใดแพร่กระจายไปในอากาศ หรือใช้สายส่งนำไฟฟ้าหรือทั้งสองวิธี และ “วิทยุโทรทัศน์” หมายความว่า เป็นการส่งหรือการรับภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหว โดยวิธีการเดียวกับนิยามของวิทยุกระจายเสียง และหากมีการทำเป็นรายการประจำ แนนอน และสม่ำเสมอ ให้ถือว่าเป็นการบริการแก่สาธารณะและชุมชน พร้อมกำหนดโทษผู้กระทำความผิดใหม่ ดังนี้

- 1) โทษจำคุก 5 ปี หรือปรับเงิน 100,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ได้แก่ ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์โดยไม่มีใบอนุญาต
- 2) โทษจำคุก 3 ปี หรือปรับเงิน 60,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ได้แก่ ผู้ที่ประดิษฐ์เครื่องรับวิทยุกระจายเสียง
- 3) โทษจำคุก 2 ปี หรือปรับเงิน 40,000 บาท หรือทั้งจำคุกและปรับเงิน ได้แก่ ผู้ที่ค้าเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง และผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงาน (พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530, 2530, น. 2-6)

การออกกฎหมายเพื่อแยกประเภทกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ เกิดขึ้นเนื่องด้วยพัฒนาการของเทคโนโลยีและเกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะมิติด้านบันเทิงและนันทนาการ ได้เข้ามามีส่วนสำคัญต่อวิถีชีวิตประชาชนไทย การลงทุนในกิจการโทรทัศน์เริ่มมีความสำคัญจากภาครัฐและเอกชนที่ร่วมลงทุน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สถานีโทรทัศน์ภาคพื้นดินในประเทศไทยซึ่งก่อตั้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20

ลำดับ	ชื่อสถานีโทรทัศน์	วันก่อตั้ง
1.	สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหม	24 มิถุนายน ค.ศ. 1955
2.	สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก	25 มกราคม ค.ศ. 1958
3.	สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7	27 พฤศจิกายน ค.ศ. 1967
4.	สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3	26 มีนาคม ค.ศ. 1970
5.	สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย	11 กรกฎาคม ค.ศ. 1988
6.	สถานีโทรทัศน์ไอทีวี	9 พฤษภาคม ค.ศ. 1995

ที่มา: “ประวัติโทรทัศน์ในประเทศไทย” (2551)

จากตารางข้างต้น เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงพัฒนาการด้านวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย ซึ่งการปรับสถานะให้เป็นหนึ่งในธุรกิจ อันสามารถขับเคลื่อนองคาพยพที่เกี่ยวข้องในยุคทุนนิยม เมื่อก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 พัฒนาการของกฎหมายได้ปรับรูปแบบไปในเชิงพาณิชย์อย่างเข้มข้น ดังที่ประกาศเป็น “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551” ลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) ส่งผลให้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955) ทั้ง 4 ฉบับ (พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551, 2551, น. 62) ฉะนั้น “พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955)” ที่ประกาศใช้ใน ค.ศ. 1955 จึงถือว่าเป็นแม่แบบสำคัญในการวางรากฐานกฎระเบียบและข้อบังคับในกิจการการสื่อสารร่วมสมัย ที่ขยายขอบเขตรวมทั้งวิทยุและโทรทัศน์ รวมทั้งวัตถุประสงค์เพื่อกระจายข่าวสารและกิจกรรมนันทนาการ

โทรทัศน์ถือเป็นก้าวสำคัญที่สามารถสะท้อนถึงสังคมโลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลงการสื่อสาร โดยเฉพาะพัฒนาการด้านภาพเคลื่อนไหวที่สามารถพัฒนาให้เป็นเครื่องมือที่มากกว่าการสื่อสาร ซึ่งรัฐบาลประกาศควบคุมผ่านกฎหมายด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์เป็นกิจการที่ถือว่าทันสมัยและร่วมสมัยกับปัจจุบัน โดยเฉพาะกิจการด้านโทรทัศน์ที่ครองสัดส่วนการเข้าถึงชุมชน และสามารถเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดการสื่อสารไปยังครัวเรือน อนึ่ง รูปแบบของโทรทัศน์ถือว่าเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีใหม่ ลักษณะการออกใบอนุญาตจึงได้กลับไปเป็นระยะเวลาช่วงสั้น ๆ เนื่องจากรัฐบาลต้องการความเชื่อมั่นจากผู้รับใบอนุญาต ให้ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ซึ่งโทรทัศน์เหล่านี้ต้องได้รับการตรวจสอบให้ตรงกับมาตรฐาน เนื่องจากเข้าถึงประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะการกำหนดใบอนุญาตจำหน่ายเครื่องรับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งจำแนกพื้นที่จัดจำหน่ายอย่างละเอียดและมีค่าใบอนุญาตที่ต่างไปตามท้องที่ สะท้อนให้เห็นความนิยมนด้านโทรทัศน์ที่เติบโตขึ้นในฐานะธุรกิจการจำหน่ายเครื่องโทรทัศน์ อันจะสอดคล้องกับการจัดตั้งสถานีส่งสัญญาณโทรทัศน์อีกด้วย อีกทั้งบทลงโทษเกี่ยวกับผู้รับสัมปทานใบอนุญาตด้านโทรทัศน์ จึงมีสัดส่วนบทลงโทษที่รุนแรง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบมากขึ้นเช่นเดียวกับกฎหมายด้านวิทยุคมนาคม

ภาพรวมกิจการสื่อสารในช่วงทศวรรษที่ 1955-2000 เป็นยุคที่เข้าสู่ความเฟื่องฟูด้านการสื่อสารระยะทางไกล โดยจัดแบ่งการสื่อสารทางไกลเป็น 2 วัตถุประสงค์ คือ 1) จุดมุ่งหมายเพื่อการสื่อสาร และ 2) จุดมุ่งหมายเพื่อนันทนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความบันเทิง ซึ่งเกิดขึ้นจากการหลั่งไหลของกระแสทุนนิยม และการเข้ามาของอิทธิพลตะวันตกช่วงสงครามเย็น โดยมีพื้นฐานสำคัญจากการใช้โฆษณาชวนเชื่อและการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลไทยที่ได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายอุดมการณ์เสรีประชาธิปไตย และมีส่วนในการวางรากฐานการใช้เทคโนโลยีทางโทรทัศน รวมถึงการเกิดขึ้นของสุนทรียะในการเสพสุขจากความบันเทิงผ่านหน้าจอโทรทัศน์ อันเป็นกระแสสังคมรูปแบบใหม่ที่ส่งอิทธิพลจากโลกตะวันตกมายังดินแดนตะวันออก และความเปลี่ยนแปลงสำคัญที่มีความต่อเนื่องมากระทั่งปัจจุบัน คือ ในยุคนี้เริ่มมีการตั้งสถานีโทรทัศน์ทั้งของรัฐบาลและของเอกชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่นำความเจริญทางวิทยุนิยมและการพัฒนาระบบเศรษฐกิจที่ก้าวกระโดด ภายใต้นโยบายดึงดูดการลงทุนและขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเงินเป็นสำคัญ

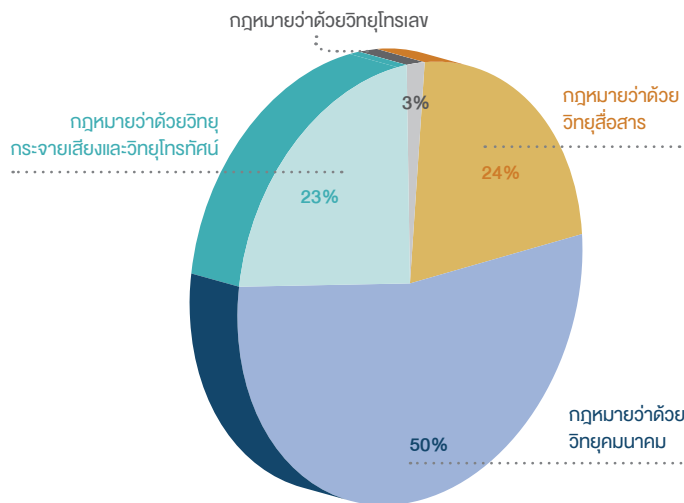
ฉะนั้น กฎหมายทศวรรษที่ 1955-2000 จะมีความชัดเจนในกฎหมายที่แยกประเภทของการสื่อสาร ส่วนหนึ่งเป็นวิญญูชนนาคมน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สืบทอดวัตถุประสงค์เดิมด้านการสื่อสารและการติดต่อเป็นหลัก ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้านกฎหมาย มีความต่อเนื่องจากบทลงโทษและความรับผิดชอบต่องสังคมที่มากขึ้นเช่นเดียวกับทศวรรษก่อนที่เปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจการการสื่อสาร การผ่อนคลายสถานการณ์ทางการเมืองสอดคล้องไปกับการกระจายอำนาจจากนายกรัฐมนตรีไปสู่หน่วยงานระดับกระทรวงต่าง ๆ ได้รับการจัดสรรอำนาจและได้ตราข้อกฎหมายที่มีความชัดเจน ซึ่งอาศัยวิธีการเดียวกับในช่วงทศวรรษก่อนในการจัด โดยได้ขยายระยะเวลาถือครองใบอนุญาตที่ยาวนานขึ้นถึงรายปี ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดสัดส่วนโทษจำคุกที่เพิ่มขึ้นสูงถึง 2-5 ปี เนื่องจากเป็นหนึ่งในพันธสัญญาความรับผิดชอบต่องสังคมที่มากขึ้น

3.4. ประมวลกฎหมายและข้อบังคับกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์คริสต์ศตวรรษที่ 20

สืบเนื่องจากพัฒนาการด้านกฎหมายการสื่อสารไทยตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 20 รัฐบาลได้ดำเนินการปรับปรุงและประกาศแก้ไขกฎหมายอย่างต่อเนื่อง การประกาศเป็นพระราชบัญญัติเพื่อใช้เป็นหลักสำคัญในการพิจารณากิจกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้เทคโนโลยีสื่อสารทางไกล ซึ่งพลวัตทั้งทางสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำสมัยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการขยายขอบเขตการใช้งานที่หลากหลายมากขึ้น ดังนั้น ข้อกฎหมายที่รัฐบาลได้กำหนดเป็นแนวทางหลัก จึงยังมีช่องว่างอยู่ที่ไม่อาจครอบคลุมลักษณะสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ได้อย่างทันทั่วถึง อนึ่ง จะสังเกตได้ว่าความพยายามของรัฐบาลที่จะยกระดับกฎหมายให้มีผลบังคับใช้อย่างครอบคลุม คือ การออกประกาศเพิ่มเติมที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติฉบับหลัก ซึ่งเอื้อต่อการปกครองและการจัดระเบียบให้ทุกการกระทำในพระราชอาณาจักรอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

จากการสำรวจเอกสารและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการการสื่อสารไทยตลอด 1 ศตวรรษ ผู้เขียนบทความได้รวบรวมข้อมูลข้อกฎหมายที่รัฐบาลประกาศใช้ โดยอาศัยข้อมูลจากพระราชบัญญัติ

ฉบับหลักด้านการสื่อสาร และข้อมูลจากประกาศที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติฉบับหลัก นำมาประมวลเป็นอัตราส่วนจำนวนร้อยละ เพื่อให้เห็นเป็นชุดข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปศึกษาต่อยอดในข้อกฎหมาย ซึ่งต้องการรายละเอียดแต่ละเรื่องปลีกย่อยลงไป อนึ่ง การประมวลชุดกฎหมายทั้งหมดจำแนกได้เป็น 4 ชุด โดยนำเสนอภายใต้ชื่อ “กฎหมายว่าด้วย...” รัฐบาลได้ออกประกาศด้านการสื่อสารตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 20 ดังสรุปได้ตามแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สัดส่วนร้อยละของพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ซึ่งรัฐบาลประกาศใช้ในคริสต์ศตวรรษที่ 20

ที่มา: พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (2498; 2502; 2521; 2530)

พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (2498; 2504; 2535)

พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข (2457; 2464; 2473)

พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (2478; 2482; 2483; 2485; 2491; 2497)

จากแผนภาพข้างต้น ผู้เขียนบทความประมวลขึ้นจากการรวบรวมพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกาศใช้ในคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยวิเคราะห์สัดส่วนเป็นร้อยละ โดยแต่ละส่วนของแผนภาพใช้โครงสร้างกฎหมายหลักจากพระราชบัญญัติด้านการสื่อสารไทยในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประเทศไทยมีกฎหมายลักษณะดังกล่าว 4 ฉบับ ได้แก่

- 1) พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914)
- 2) พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2478 (ค.ศ. 1935)

- 3) พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955)
- 4) พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2498 (ค.ศ. 1955)

กฎหมายการสื่อสารเหล่านี้ที่รัฐบาลตราขึ้นสำหรับบังคับใช้ มีสาระสำคัญประกอบด้วยการนิยามความหมาย การกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ การกำหนดระเบียบบังคับสำหรับประชาชน การกำหนดบทลงโทษ และการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาต โดยอธิบายสังเขปได้ดังนี้

- 1) กฎหมายว่าด้วยวิทยุโทรเลข มีพระราชบัญญัติฉบับหลักทั้งหมด 3 ฉบับ และไม่มีประกาศอื่นที่อาศัยอำนาจพระราชบัญญัตินี้
- 2) กฎหมายว่าด้วยวิทยุสื่อสาร มีพระราชบัญญัติฉบับหลักทั้งหมด 6 ฉบับ และมีประกาศที่เกี่ยวข้องอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติฯ ในการออกประกาศมีทั้งหมด 21 ฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงคมนาคม 7 ฉบับ กฎสำนักนายกรัฐมนตรี 4 ฉบับ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี 4 ฉบับ กฎกระทรวงคมนาคม 2 ฉบับ กฎกระทรวงเศรษฐกิจ 2 ฉบับ ประกาศกระทรวงเศรษฐกิจ 1 ฉบับ และประกาศสภาผู้แทนราษฎร 1 ฉบับ
- 3) กฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคม มีพระราชบัญญัติฉบับหลักทั้งหมด 3 ฉบับ และมีประกาศที่เกี่ยวข้องอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติฯ ในการออกประกาศมีทั้งหมด 52 ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงคมนาคม 30 ฉบับ ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (ประกาศ กสทช.) 13 ฉบับ คำสั่งคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (คำสั่ง กสทช.) 6 ฉบับ (ประกาศ สำนักงาน กสทช.) 1 ฉบับ ประกาศกระทรวงคมนาคม 1 ฉบับ และประกาศสภาผู้แทนราษฎร 1 ฉบับ
- 4) กฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ มีพระราชบัญญัติฉบับหลักทั้งหมด 4 ฉบับ และมีประกาศที่เกี่ยวข้องอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติฯ ในการออกประกาศมีทั้งหมด 21 ฉบับ ได้แก่ กฎสำนักนายกรัฐมนตรี 15 ฉบับ กฎกระทรวงคมนาคม 2 ฉบับ ประกาศสภาผู้แทนราษฎร 2 ฉบับ ประกาศกรมไปรษณีย์โทรเลข 1 ฉบับ และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ 1 ฉบับ

4. การอภิปรายผล

ผลการศึกษาพัฒนาการกฎหมายการสื่อสารไทยตลอดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ในประเด็นกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์พบว่า การใช้เทคโนโลยีสื่อสารมีความเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์และบริบทของภูมิภาคซึ่งมีส่วนทำให้เกิดการสื่อสารรูปแบบใหม่ขึ้นในประเทศ โดยแบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ ค.ศ. 1901-1935 กฎหมายที่บังคับใช้ เป็นการกำหนดเฉพาะด้านโดยไม่ได้ลงรายละเอียด เนื่องจากสอดคล้องกับการสงวนสิทธิ์ของรัฐบาลที่เป็นผู้ให้บริการเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งอุปสรรคที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสาธารณชนมีโอกาสน้อยเพราะภาครัฐสามารถควบคุมได้ พลวัตของการสื่อสารเริ่มเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนในกิจการสื่อสารปรากฏตั้งแต่ในช่วง ค.ศ. 1935-1955 การสื่อสารกลายเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับภาครัฐกิจ จึงส่งผลต่อการออกข้อกำหนดการใช้งานให้รัดกุมมากขึ้น เช่น ข้อกำหนดการต่อใบอนุญาต การคุ้มครองข้อมูลสื่อสาร ฯลฯ นอกจากนี้ สะท้อนได้จากรายละเอียดด้านข้อกฎหมายที่เพิ่มบทลงโทษและจัดแบ่งประเภทผู้ให้บริการและรับบริการด้านการสื่อสารที่ซับซ้อนมากขึ้นด้วย

ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า ระยะเวลา 1 คริสต์ศตวรรษทำให้เห็นว่ากิจการสื่อสารไทยมีความซับซ้อนขึ้นมากในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งจัดอยู่ในช่วงการศึกษาที่ 3 ระหว่าง ค.ศ. 1955-2000 ได้เปลี่ยนมิติการสื่อสารจากการส่งสัญญาณด้วยเสียงพัฒนาสู่การส่งสัญญาณภาพ ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับกระแสบริโภคนิยมและทุนนิยมที่เติบโตขึ้นในประเทศ อันเป็นผลจากความสงบด้านการเมืองในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงส่งผลให้รัฐบาลยกแผนเศรษฐกิจขึ้นมาเป็นนโยบายสำคัญ ซึ่งการเติบโตของกิจการโทรทัศน์สามารถผลักดันเศรษฐกิจของชาติและเป็นสื่อกระจายค่านิยมกับบริโภคนิยมสู่ชุมชนทั่วประเทศ และรัฐบาลพยายามปรับตัวเข้ากับทุนนิยม ดังจะเห็นได้จากการแข่งขันด้านโทรทัศน์ที่เพิ่มขึ้นและเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนขับเคลื่อนโทรทัศน์อีกด้วยดังสรุปไว้ในตารางที่ 2

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายด้านการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไปตามการเข้าถึงเทคโนโลยี ระดับองค์กรเอกชนหรือส่วนบุคคล การเพิ่มข้อกฎหมายที่ลงรายละเอียดที่มากขึ้นสอดคล้องกับการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสื่อสาร โดยสังเกตได้จากวิธีการที่รัฐบาลควบคุมภาคเอกชน คือ การสร้างกฎเกณฑ์ที่รัดกุม เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสาธารณชนในด้านการเก็บข้อมูลและการกระจายข่าวสาร กระนั้นก็ตาม จากผลการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการกฎหมายแต่ละทศวรรษ พบว่าข้อกฎหมายยังคงไม่อาจครอบคลุมเพียงพอ ดังนั้นจึงต้องมีการออกกฎเพิ่มเติมโดยอาศัยอำนาจพระราชบัญญัติฉบับหลักเพื่อประกาศกฎหมายประกอบขึ้นมาให้ครอบคลุมในกิจการสื่อสารดังสรุปได้จากแผนภาพที่ 1 การศึกษาพัฒนาการกฎหมายการสื่อสารไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงทำให้เข้าใจพัฒนาการภูมิปัญญาของมนุษย์จากการติดต่อสื่อสารขั้นพื้นฐานไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่มากกว่าการกระจายเสียงเพียงอย่างเดียว หากแต่สามารถถ่ายทอดได้ทั้งเสียงและภาพไปยังกลุ่มผู้รับสารอีกด้วย

5. บทสรุป

พัฒนาการด้านกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับในกิจการการสื่อสารของประเทศไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีความต่อเนื่องและพัฒนาตามช่วงสมัย ดังจะพบว่า กฎหมายการสื่อสารเหล่านี้ล้วนเป็นผลจากการที่สังคมไทยต้องเผชิญปัจจัยแรงเร้าภายนอก อันเป็นมูลเหตุให้เกิดการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาใช้งานตามลำดับ ได้แก่ 1) อิทธิพลจากระบอบอาณานิคม 2) อิทธิพลจากสงครามโลกและสงครามเย็น และ 3) อิทธิพลจากสังคมแบบทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เกิดข้อกำหนดร่วมกันในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในสังคม ซึ่งความเปลี่ยนแปลงของสังคมมีส่วนให้รัฐบาลต้องปรับแก้กฎหมายให้สอดคล้อง อีกทั้งปัจจัยแรงเร้าจากสถานการณ์ในภูมิภาคล้วนส่งผลต่อกฎหมายการสื่อสารทั้ง 3 ช่วงเวลา รวมไปถึงการขยายเครือข่ายและกลุ่มเป้าหมายในการใช้งาน ส่งผลให้ทางภาครัฐได้กำหนดข้อบังคับที่มีความละเอียดรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการออกใบอนุญาตสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการสื่อสาร และการกำหนดบทลงโทษด้านการสื่อสารที่ครอบคลุม เพื่อป้องกันการกระทำความผิดอันจะนำไปสู่การสร้างผลกระทบต่อสาธารณสุขในอนาคต

ดังนั้น การออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกิจการการสื่อสารข้างต้นเหล่านี้ เกิดขึ้นจากความพยายามของรัฐบาลที่จะอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และความเจริญของบ้านเมืองพร้อมกับนำความผาสุกมาสู่ประชาชน (Rawls, 1993, p. 50) ข้อสังเกตบางประการที่เกิดขึ้นด้านกฎหมาย คือ บทลงโทษในด้านการจำคุกที่ขยายขอบเขตสูงสุดถึง 5 ปี ซึ่งเป็นจำนวนสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นตามความรับผิดชอบ นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนอัตราทั้งค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและค่าปรับใหม่ มีความสอดคล้องกับฐานเศรษฐกิจของประเทศที่เติบโตตามยุคสมัย ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นเงินจำนวนหลักร้อยได้ปรับเพิ่มขึ้นเป็นหลักหมื่นในปลายศตวรรษ พลวัตด้านกฎหมายยังสอดคล้องไปกับค่านิยมของสังคมในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และทวีความซับซ้อนอย่างยิ่ง จึงจะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการออกกฎหมายโดยอาศัยอำนาจอ้างอิงจากพระราชบัญญัติฉบับหลัก ได้ประกาศบังคับใช้จำนวนมากขึ้น สะท้อนได้ว่าการสื่อสารในประเทศไทย มีพลวัตและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาก้าวข้ามต่อไปจากคริสต์ศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

การศึกษาพัฒนาการการสื่อสารไทยตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 20 สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศให้เทียบเท่ากับนานาชาติอารยประเทศ ซึ่งแต่ละช่วงของความก้าวหน้าของระบบการสื่อสารทางไกล ล้วนสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงสังคมภายในประเทศ (Internal) และความเปลี่ยนแปลงในระดับภูมิภาค

(External) บทความนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาใช้ในประเทศ เพื่อตอบสนองทั้งทางด้านการสื่อสาร และกระบวนการสร้างสีสันและนันทนาการของวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งกำลังเติบโตขึ้นกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

จากแนวทางการสำรวจเอกสารปฐมภูมิพบว่า นอกเหนือจากพระราชบัญญัติฉบับหลักแล้วยังมีกฎหมายที่ออกประกาศโดยอาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติหลัก ซึ่งสามารถนำไปศึกษาต่อเกี่ยวกับความสอดคล้องหรือจุดบกพร่องที่เป็นช่องว่างของพระราชบัญญัติฉบับนั้น รวมไปถึงการนำเสนอของบทความนี้ผู้ศึกษานำเสนอในรูปแบบพัฒนาการองค์รวม ตามแนวคิดประวัติศาสตร์ระยะยาว (Longue Durée) (Olabarri, 1995, p. 7) ซึ่งได้จัดแบ่งพัฒนาการในศตวรรษเป็น 3 ช่วง จึงสามารถนำช่วงเวลาที่ได้รับ การจัดแบ่งจากงานวิจัยดังกล่าวนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาเฉพาะประเด็นหรือเฉพาะช่วงเวลาที่มีกรอบเวลา 2-3 ทศวรรษ (Courte Durée) ซึ่งจะช่วยให้เห็นรายละเอียดของความเปลี่ยนแปลงระดับอนุภาคได้เด่นชัด หรือแม้กระทั่งการศึกษาเฉพาะประเด็น ซึ่งผู้เขียนบทความได้ระบุแนวทางให้เห็นโครงสร้างของพระราชบัญญัติ เช่น การศึกษาการเปลี่ยนแปลงนิยามความหมาย การศึกษาการออกใบอนุญาตการสื่อสาร การศึกษาด้านโทษทัณฑ์และอัตราโทษ ฯลฯ

การนำเสนอเค้าโครงบทความนี้ตามรูปแบบประวัติศาสตร์ระยะยาว สามารถส่งต่อคุณูปการไปยังผู้สนใจเกี่ยวกับพัฒนาการกฎหมายและการสื่อสารของประเทศไทย เพื่อศึกษาต่อยอดในระดับเฉพาะช่วงเวลา หรือกำหนดขอบเขตเฉพาะที่จะสามารถถ่ายทอดรายละเอียดในแต่ละบริบทเวลา ฉะนั้น บทความนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษาที่อาจสามารถขยายขอบเขตของพัฒนาการการสื่อสารไทยให้ศึกษาต่อไป (คริสต์ศตวรรษที่ 21) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ร่วมสมัย เช่น การศึกษาเฉพาะข้อบังคับด้านกฎหมาย รวมถึงศึกษาการปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลที่มอบหมายหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับกิจการสื่อสาร

ภาพรวมจากการสำรวจเอกสารการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาล โดยสำรวจและวิจัยจากชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิ กระทั่งสะท้อนพัฒนาการกฎหมายการสื่อสารที่รัฐบาลแต่ละยุคสมัยได้ปรับใช้รูปแบบและบทบัญญัติกฎหมายที่สอดคล้องตามยุคสมัย โดยเฉพาะการควบคุมอุปกรณ์และข้อมูลข่าวสาร เพื่อความปลอดภัยและความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนาการกรอบกฎหมายที่มีความต่อเนื่องและปรับปรุงให้ครอบคลุมในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20

ข้อเสนอจากบทความนี้สะท้อนให้เห็นการทำหน้าที่ดูแลและรักษามลประโยชน์ของประชาชน โดยเฉพาะการจำแนกประเภทใบอนุญาตที่มีรายละเอียดจำเพาะมากขึ้น รวมถึงการปรับอัตราค่าธรรมเนียมและเงินปรับไหมที่สอดคล้องกับบริบทของสังคม ฉะนั้น นโยบายด้านการสื่อสารที่ได้สาธกไว้ในพระราชบัญญัติฉบับหลักทั้ง 4 ฉบับ เป็นหลักฐานที่สะท้อนความพยายามของรัฐบาลในการปรับปรุงบทบัญญัติการลงโทษ

ซึ่งเพิ่มจำนวนและอัตราโทษเพิ่มขึ้นว่าสามารถกระทำได้และถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ คือ การปรับไหมเงินในอัตราที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของยุคสมัย เนื่องจากการปรับไหมด้วยอัตราปัจจุบันส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดของผู้รับใบอนุญาตทุกประเภทอีกด้วย

ดังจะเห็นได้ว่าการออกข้อกำหนดทั้งหลายเมื่อบริบทสังคมเปลี่ยนไป รัฐบาลได้ปรับขอบเขตการควบคุมและให้การคุ้มครองพลเมืองไทย ภายใต้การคำนึงถึงหลักความถูกต้องและคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ ซึ่งบทเรียนของการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัย เป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนผู้ให้บริการโทรคมนาคมให้เห็นความสำคัญต่อหน้าที่รับผิดชอบต่อประชาชน และมีความรอบคอบเคร่งครัดตามกฎหมายดังที่รัฐบาลมุ่งหวังให้เกิดการตระหนักรู้ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมแก่ผู้ให้บริการกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์รายเอกชน ฉะนั้น บทความนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยเติมเต็มการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ภูมิหลัง และพัฒนาการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) ซึ่งทำให้เข้าใจภาพรวมความเป็นมาของพลวัตประวัติศาสตร์กิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ไทย

บรรณานุกรม

เอกสารกฎหมาย

- พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551. (2551, 4 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 42 ก. หน้า 61-91.
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498. (2498, 8 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 72 ตอนที่ 11 ก. หน้า 237-248.
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502. (2502, 7 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 76 ตอนที่ 43 ก ฉบับพิเศษ. หน้า 1-6.
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2521. (2521, 17 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 95 ตอนที่ 53 ก ฉบับพิเศษ. หน้า 5-8.
- พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2530. (2530, 21 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 104 ตอนที่ 166 ก ฉบับพิเศษ. หน้า 1-9.
- พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม พ.ศ. 2498. (2498, 8 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 72 ตอนที่ 11 ก. หน้า 208-219.
- พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2504. (2504, 1 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 78 ตอนที่ 54 ก ฉบับพิเศษ. หน้า 3-4.
- พระราชบัญญัติวิทยุคมนาคม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535. (2535, 18 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 ตอนที่ 52 ก. หน้า 1-5.
- พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลข. (2457, 28 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 31 ตอนที่ 0 ก. หน้า 99-105.
- พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขเพิ่มเติม. (2464, 7 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 38 ตอนที่ 0 ก. หน้า 115-116.
- พระราชบัญญัติวิทยุโทรเลขแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2473. (2473, 14 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 47 ตอนที่ 0 ก. หน้า 161-166.
- พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร พุทธศักราช 2478. (2478, 1 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 52 ตอนที่ 0 ก. หน้า 1965-1977.
- พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2481. (2482, 1 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 56 ตอนที่ 0 ก. หน้า 127-129.
- พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2483. (2483, 1 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 57 ตอนที่ 0 ก. หน้า 436-439.
- พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2485. (2485, 12 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 59 ตอนที่ 32 ก. หน้า 1039-1040.
- พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2491. (2491, 10 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 65 ตอนที่ 8 ก. หน้า 108-111.

พระราชบัญญัติวิทยุสื่อสาร (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2497. (2497, 30 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 71 ตอนที่ 7 ก. หน้า 1-3.

พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พุทธศักราช 2482. (2482, 6 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 56 ตอนที่ 0 ก. หน้า 1492-1506.

เอกสารทั่วไป

- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2553). *สายธารนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา*. ภาพพิมพ์. แดมสุข นุ่มนนท์. (2533). *หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย*. โอเดียนสโตร์.
- ธงนรินทร์ นามวงศ์. (2563). โฆษณาชวนเชื่อในนิตยสารเสรีภาพ. *วารสารประวัติศาสตร์*, 45, 93-116.
- นภวรรณ ตันติเวชกุล. (2557). การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. *วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา*, 7(1), 12-37.
- ประวัติโทรทัศน์ในประเทศไทย*. (2551, 19 กุมภาพันธ์). Blogger. http://fang-khaow.blogspot.com/2008/02/blog-post_111.html
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2531). *นิติปรัชญา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ภักดิ์ เขาวนัลลักษณ์สกุล และสุภัทรา อำนวยสวัสดิ์. (2560). สยามกับการล่าอาณานิคมสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2411-2453). *วารสารช่อพะยอม*, 28(1), 71-78.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2463, 7 ธันวาคม). *กต 35/22*. เอกสารกระทรวงการต่างประเทศ. “จ้างกับตันแมคเคนซี เข้ามาเป็นผู้แต่งหนังสือ”. ม.ป.ท.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2538). *การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 - พ.ศ. 2475*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Molokwu, J. B. (n.d.). *Theories of Mass Communication*. National Open University of Nigeria.
- Olabarri, I. (1995). “New” New History: A Longue Duree Structure. *History and Theory*, 34(1), 1-29.
- Rawls, J. (1993). The Law of Peoples. *Critical Inquiry*, 20(1), 36-68.
- Salkever, S. G. (1981). Aristotle’s Social Science. *Political Theory*, 9(4), 479-508.
- Toscano, A. A. (2006). *Positioning Guglielmo Marconi’s wireless: a rhetorical analysis of an early twentieth-century technology* [Doctoral dissertation]. University of Louisville.